

Надія МУШТИН,
вчителька географії Шепетівської СЗОШ I-III ст. №2
з поглибленим вивченням основ економіки і правознавства

Тектонічна будова. Рельєф. Корисні копалини Африки

(урок, 7 клас)

Мета: засвоєння учнями особливостей тектонічної будови, рельєфу і корисних копалин, закономірностей їх поширення, закріпити навички роботи з тектонічною і фізичною картами; сприяти розвитку логічного мислення, вміння правильно узагальнювати дані й робити висновки; зміцнювати бажання самостійно досягати успіху у навчанні.

Обладнання: фізична карта Африки, тектонічна карта світу, атласи, підручники, практикуми, мультимедійна презентація.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати: учні зможуть називати і показувати на карті основні тектонічні структури та форми рельєфу Африки; пояснювати взаємозв'язки тектонічної будови, рельєфу й корисних копалин.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Налаштовуємося на позитив.
 Прошу всіх вас: підніміться,
 До сусіда посміхніться.
 Успіхів усім бажаю.
 Наш урок розпочинаю.
 Сьогодні для роботи на уроці нам будуть потрібні підручники, атласи, практикуми, робочі зошити.

II. Актуалізація опорних знань, умінь і навичок учнів

Приєм «Німа карта»

Підписати на контурній карті об'єкти берегової лінії, позначені цифрами. (Самоперевірка).

Приєм «Картографічна розминка»

– Здійснити уявну подорож навколо Африки. Назвати і показати на карті об'єкти берегової лінії.
 – Покажіть на карті й назвіть крайні точки материка.

Приєм «Бліц-опитування»

– За яким планом характеризується географічне положення материка?
 – Розкрийте головні особливості географічного положення Африки. (Відповідь біля карти). Аналіз і доповнення відповіді учня.
 – Поясніть, чому внутрішні райони Африки довгий час були не досліджені?

– Який внесок у дослідження Африки здійснив наш співвітчизник?

Приєм «Проблемне питання»

Африка розташована в жаркому тепловому поясі, майже по середині її перетинає екватор. Поясніть, чи можна побачити сонце з криниці на цьому материка? Якщо так, то де це можливо?

III. Мотивація навчальної і пізнавальної діяльності учнів

Приєм «Фантастична добавка»

На мою електронну адресу надійшов лист, адресований учням 7-го класу. Його надіслали з редакції телепрограми «Світ навиворіт». Ведучий програми Дмитро Комаров не тільки мандрівник, а ще й альпініст.

– Хто такі альпіністи?

– Чому саме вчителю географії надійшов цей лист?

Отож відкриємо мою поштову скриньку і прочитаємо його.

Дорогі семикласники!

Сьогодні ви відправитесь у подорож материком Африкою. Ми вас зобов'язуємо дослідити і вивчити:

1. Тектонічну будову материка.
2. Рельєф.
3. Корисні копалини.

І, як результат роботи, - встановити прапор України на найвищій точці материка.

Редакція телепрограми «Світ навиворіт».

– Діти, нам поставили завдання, і ми можемо визначити, яку тему уроку будемо вивчати?

– Які наші основні завдання на уроці?

Запишіть дату, тему і план уроку.

IV. Вивчення нового матеріалу

Наша подорож потребує підготовки. На початку подорожі пригадаймо:

– Що називають рельєфом?

– Які сили впливають на формування рельєфу материка?

– Які процеси належать до зовнішніх?

– Які процеси належать до внутрішніх?

– Пригадайте теорію дрейфу материків?

– До якого прадавнього материка належала Африка? (Африка – частина Гондвани).

1. Тектонічна будова

Приєм «Картографічний практикум».

Робота з картою «Будова земної кори» й мультимедійною презентацією.

Завдання. За тектонічною картою встановіть, які тектонічні структури лежать в основі материка.

В основі Африки лежить Африкано-Аравійська платформа, яка була частиною прадавнього материка Гондвани. Вік гірських порід, що складають кристалічний фундамент, сягає 2-3 млрд років. Активізація внутрішніх процесів у мезозої спричинила розкол Гондвани і рухи окремих ділянок платформи. Окремі частини платформи піднімалися, утворюючи високі плоскогір'я, окремі – опускалися, там утворилися великі котловини, які заповнені осадовими відкладами. Рухи земної кори супроводжувалися землетрусами й виверженням вулканів. Вони стали причиною утворення найбільшого на суходолі розлому – Східно-Африканського.

Словникова робота

Формування понять «рифт», «грабен».

Випереджувальне завдання

Повідомлення учня про Східно-Африканський розлом.

– Які процеси відбуваються в зоні розлому?

Приєм «Проблемне питання»

Спрогнозуйте майбутнє щодо цілісності материка Африки приблизно через 50 млн. років. Що може статися з півостровом Сомалі?

– Чи можна побачити на карті докази існування Східно-Африканського розлому? (Червоне море, тектонічні озера, що мають продовговату форму, наявність вулканів в межах платформи).

Отже, в основі Африки лежить Африкано-Аравійська платформа, в східній частині якої утворилася рифтова зона – грабен.

– Пригадайте, який взаємозв'язок між тектонічною будовою і рельєфом?

– Які форми рельєфу відповідають платформам? (Рівнини).

– Чи можемо ми зробити висновок про те, який рельєф переважає в Африці?

2. Форми рельєфу

Приєм «Картографічний практикум».

Робота з фізичною картою Африки.

– Визначте, які абсолютні висоти переважають на материкі?

– Яка частина Африки нижча, а яка вища? Чому?

Висновок. Північну і західну частину Африки називають низькою, а східну і південну – високою. (Показую на карті).

За фізичною картою визначаємо форми рельєфу.

Із розломами пов'язане утворення найвищих гір Африки – Кіліманджаро, Кенії, Рувензорі.

Приєм «Хвилина Інтернету»

Завдання

За допомогою інтернет-ресурсів дізнайтесь цікаві факти про вулкан Кіліманджаро.

Приєм «Проблемне питання»

1. Вулкан Кіліманджаро розташований на платформі, а не в області складчастості. Поясніть його розташування.

2. Вулкан Кіліманджаро розташований поблизу екватора. Поясніть, чи можливе формування гірського льодовика на вершині Кіліманджаро.

3. Гора Кіліманджаро височить над плоскогір'ям Масаї, що розташоване на висоті 900 м над рівнем моря. Абсолютна висота вулкана - 5895м. Нам потрібно встановити, які температура і атмосферний тиск будуть на вершині, якщо біля підніжжя гори температура повітря становить + 320С, а атмосферний тиск - 724 мм.рт.ст. (Індивідуальне завдання).

4. Які речі ви взяли б із собою при сходженні на вершину Кіліманджаро?

Робота з тектонічною і фізичною картами Африки

На півночі Африки сформувалась область альпійської складчастості.

– Визначте, яка форма рельєфу їй відповідає? (Гори Атлас).

– Яка форма рельєфу відповідає герцинській складчастості на півдні материка? (Гори Капські).

– Які ці гори за віком?

Робота з підручником

За ілюстраціями у підручнику гір Атлас та Капських гір визначте, які ознаки молодих і давніх гір ви помітили. Порівняйте ці гори.

Практична робота № 3 (продовження)

Позначаємо на контурній карті форми рельєфу, вулкани.

5. Корисні копалини

Робота в парах.

Завдання. Зіставте тектонічну і фізичну карти та установіть закономірності поширення корисних копалин. Результати занесіть у таблицю.

Групи корисних копалин	Корисні копалини	Район поширення	Зв'язок з тектонічною будовою
Паливні	Нафта, природний газ	На півночі, на узбережжі Гвінейської затоки	Осадний чохол платформи
Рудні		Східна та Південна Африка, Атлаські гори	
Нерудні	Фосфорити, алмази		Фосфорити – осадний чохол платформи, алмази - ...

- На які корисні копалини багата Африка?
 - Які корисні копалини приурочені до кристалічного фундаменту платформи?
 - Які корисні копалини приурочені до осадового чохла платформи?
 - Визначте, яка країна Африки має найбільші запаси алмазів? Чи впливає наявність покладів алмазів на економіку країни?

V. Закріплення вивченого матеріалу

Приєм «Картографічна розминка»

Робота в парах

Учні по черзі ставлять один одному питання щодо розміщення основних форм рельєфу Африки.

Приєм «Міцний горішок»

Поясніть значення висловів:

- В Африки на серці рана – вмерла матінка Гондвана.
- Немов столи, тут підняті рівнини.
- В Африці глибокі рани – в них озера-океани.
- Дарують сніг лише Кіліманджаро і гори, де вершини молоді.

VI. Підсумок уроку. Рефлексія

Чи виконали всі завдання, які поставила нам редакція телепрограми? Визначаємо найактивнішого учня на уроці, який встановлює прапор України на вершині Кіліманджаро – найвищій точці Африки.

– Що навчилися робити на уроці?
 – Де зможете застосувати набуті знання?
 Право встановити прапор на вершині Кіліманджаро мають найактивніші учні, яких визначає клас).

VII. Домашнє завдання.

1. Опрацювати відповідний параграф підручника.
2. За картою атласу визначте країни, які мають великі запаси нафти та природного газу і є нафтодобувними країнами.

Використані джерела

Вовк В. М.. Геологічний словник. – К.: «КОД», 2012.- 24 с.

Кобернік С.Г. Методика викладання географії в школі. Навчально-Методичний посібник.-К.: Стафед-2, 2000.-320 с.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: «Географія 7 клас» (Гілецький Й.Р.)
<https://shkola.in.ua/2041-heohrafiia-7-klas-hiletskyi-2015.html>

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://surl.li/cvlpb>

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://znaniya.com/task/51595787>

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://surl.li/hsgjq>